

CEGESOMA NEWSLETTER

NR 40 - OKTOBER 2018

[nl](#) [fr](#) [en](#)

PUBLICATIE

'Oorlog & Welvaart': een interdisciplinaire studie die beschrijft en analyseert welke impact oorlogen hebben gehad op de uitbouw van de welvaartstaat in een aantal landen. [\[MEER INFO\]](#) (http://www.cegesoma.be/cms/index_nl.php?article=3776)

NIEUWE OPROEP VOOR GETUIGEN

Het Transmemo-onderzoeksproject over familiale herinneringen aan het verzet en de collaboratie in België tijdens de Tweede Wereldoorlog zoekt nog de medewerking van Franstalige families waar een van de familieleden na de oorlog verdacht werd van collaboratie. [\[MEER INFO\]](#) (http://www.cegesoma.be/cms/index_nl.php?article=3781)

BOEKVOORSTELLING

Afspraak in het CegeSoma op 5 december 2018 voor een kennismaking met de nieuwe biografie van Hendrik de Man van J.W. Stutje : een diepgaande reconstructie van het parcours van een atypische intellectueel in de Belgische politiek. [\[MEER INFO\]](#) (http://www.cegesoma.be/cms/index_nl.php?article=3787)

RONDE TAFEL

Presentatie van een aantal publicaties over de Grote Oorlog naar aanleiding van de herdenkingen. 19 november 2018 in het CegeSoma. [\[MEER INFO\]](#) (http://www.cegesoma.be/cms/index_nl.php?article=3775&pag0nbr=66&pagofs=0)

SPECIAAL NUMMER LE VIF 1918-2018

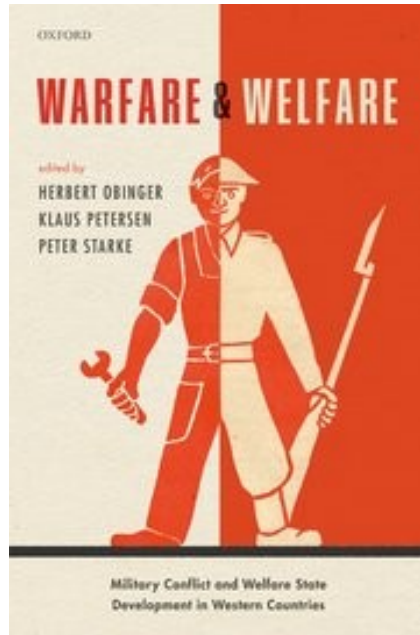
31 historici van alle Belgische universiteiten schetsen de uitdagingen van de periode onmiddellijk na de oorlog. [\[MEER INFO\]](#) (http://www.cegesoma.be/cms/index_nl.php?article=3784)

Warfare and Welfare : over het verband tussen oorlogen en de ontwikkeling van de welvaartsstaat.

Oorlogen zijn versnellingsmomenten voor de ontwikkeling van de sociale politiek.

In België wordt de welvaartsstaat na de Tweede Wereldoorlog direct geassocieerd met het Sociaal Pact van april 1944.

In een nieuw boek staat het verband tussen oorlogen en welvaartsstaatsontwikkeling ('the warfare-welfare nexus') voor een aantal landen in en buiten Europa centraal.

Het boek is het initiatief van drie sociale wetenschappers, gespecialiseerde onderzoekers van de welvaartsstaat en de sociale politiek : Herbert Obinger (Universiteit Bremen), Klaus Petersen en Peter Starke (beide University of Southern Denmark).

Zij brachten een aantal specialisten, zowel historici als sociale wetenschappers samen om vanuit een gemeenschappelijke interdisciplinaire vraagstelling de impact van oorlogen op de ontwikkeling van de welvaartsstaat in een aantal landen te beschrijven en te analyseren. Veertien landen : Duitsland, Oostenrijk, Italië, Frankrijk, Japan, de USA, Groot-Brittannië, Australië, Finland, Denemarken, België, Nederland, Zwitserland en Israël komen aan bod. Het chronologisch zwaartepunt zijn beide wereldoorlogen, vooral de Tweede Wereldoorlog, maar voor een aantal landen worden ook de militaire conflicten uit de negentiende eeuw in de analyse meegenomen.

Oorlogsvoorbereiding, oorlogsvoering, bezetting en na-oorlog

De manier waarop oorlogen een impact hebben gehad op de ontwikkeling van de welvaartsstaat verschilt van land tot land. Voor sommige was de oorlogsvoorbereiding een cruciale fase, voor andere bleek de bezetting of de onmiddellijke na-oorlog meer doorslaggevend. Die verschillende fasen komen dan ook aan bod in de verschillende landenhoofdstukken.

Het hoofdstuk over België en Nederland, dat comparatief is opgevat is van de hand van Dirk Luyten, onderzoeker bij het Rijksarchief/CegeSoma. Voor beide landen bleken de beide wereldoorlogen van belang te zijn geweest voor de verdere uitbouw van de welvaartsstaat. Ze zorgden voor een opschaling van de sociale bescherming van het lokale naar het nationale niveau en leidden tot een grotere betrokkenheid van organisaties van werkgevers en werknemers bij het uittekenen en implementeren van de sociale politiek. Meer nog dan de bezetting bleek de onmiddellijke naoorlogse periode cruciaal : innovaties die dan werden ingevoerd kregen een permanent karakter en legden het fundament voor de ontwikkeling van de welvaartsstaat in de volgende decennia.

Het boek maakt het mogelijk nationale ontwikkelingen te vergelijken en in een ruimer geografisch kader te plaatsen.

Herbert Obinger, Klaus Petersen, Peter Starke (eds.), *Warfare and Welfare. Military Conflict and Welfare State Development in Western Countries*, Oxford, Oxford University Press, 2018, 481 p.

◀ [Terug](#) ▶

Nieuwe oproep aan families in het kader van het project Transmemo

Het project Transmemo is een federaal onderzoeksproject over familieherinneringen aan verzet en collaboratie in België gedurende de Tweede Wereldoorlog. Cegesoma neemt deel aan dit project in samenwerking met een team historici van de Universiteit Gent en een team sociale en cognitieve psychologen van de UCL. Het project startte in oktober 2017. Tientallen Nederlandstalige en Franstalige families werden reeds geïnterviewd.

Vertrek van de eerste vrijwillige arbeidskrachten naar Duitsland, 1940, (foto Sifho). Cegesoma n°4791.

Een jaar later zijn we nog op zoek naar Franstalige families waar een lid beschuldigd werd van collaboratie na de oorlog.

De redenen voor de beschuldiging kunnen divers zijn: propaganda, deelname met de Duitsers aan de strijd aan het Oostfront, economische motieven, vrijwilligerswerk bij het Duitse Rode Kruis, enz.

Wij proberen vooral te begrijpen wat deze families doormaakten en hoe zij er nu naar terugkijken. Het is niet nodig om alle bijzonderheden van de familiegeschiedenis te vertellen, maar enkel om hun herinnering of hun relatie tot het onderwerp te delen.

Wij zoeken deelnemers van alle generaties, zelfs indien zij hun overgrootouders niet gekend hebben.

De deelnemers moeten minstens 16 jaar oud zijn. De deelname is volstrekt anoniem. Het interview wordt omkaderd door een overeenkomst tussen de deelnemers en de partnerinstellingen.

Indien u denkt ons te kunnen helpen, of indien u meer informatie over het project wenst, kan u contact opnemen met :

- Florence Rasmont (historica, Cegesoma) : florence.rasmont@arch.be
- Aline Cordonnier (cognitief psycholoog, UCL) : aline.cordonnier@uclouvain.be
- Pierre Bouchat (sociaal psycholoog, UCL) : pierre.bouchat@ulb.ac.be

◀ [Terug](#) ▶

‘Hendrik de Man: dwars, duivels en dromend’ : Auteur Jan Willem Stutje in gesprek met Rudi Van Doorslaer over zijn nieuwe biografie.

De vzw 'De Vrienden van het CegeSoma (Rijksarchief)' en het Masereelfonds (co-organisator) nodigen u graag uit om te komen luisteren naar Jan Willem Stutje in gesprek met Rudi Van Doorslaer over zijn pas verschenen biografie over Hendrik de Man.

De Man was en is nog steeds een controversiële figuur: socialist en collaborateur tijdens de Tweede Wereldoorlog, maar zonder twijfel ook de meest internationale figuur uit de Belgische politiek in de jaren 1930.

In het boek '*Hendrik de Man. Een man met een plan*' maakt Jan Willem Stutje deze fascinerende figuur in al zijn tegenstrijdigheden zichtbaar. Met veel aandacht voor de historische context schetst hij de levensloop van een geniale en ongenaakbare denker die eindigde in verguizing en vergetelheid.

Jan Willem Stutje is historicus en verbonden aan de Universiteit Gent en het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis te Amsterdam.

Eerder verschenen zijn boeken 'Paul de Groot. De man die de weg wees' en 'Ernest Mandel. Rebel tussen droom en daad', dat vertaald werd in het Engels en het Duits.

In 2012 verscheen 'Ferdinand Domela Nieuwenhuis (1846-1919). Een romantisch revolutionair', waarmee hij de shortlist van de Libris Geschiedenis Prijs haalde.

De auteur zal, voor wie dit wenst, het boek van een opdracht voorzien. Het boek kost 34,99 € (29 € voor leden van de vzw en het MF) en is ter plaatse te koop.

Deze conferentie (in het Nederlands) vindt plaats in de conferentiezaal van het CegeSoma woensdag 5 december 2018 om 14.30 u (Luchtvaartsquare 29 1070 Anderlecht).

Graag vooraf aanmelden:

asbl-vzw.cegesoma@arch.be of 02.556.92.11

Breng gerust andere geïnteresseerden mee !

◀ [Terug](#) ▶

Uitnodiging : Publicaties over de Groote Oorlog aan het eind van de herdenkingen. Balans en vooruitzichten.

Na vier jaar van herdenkingen rond de honderdste verjaardag van de Eerste Wereldoorlog in België is het tijd om een balans op te maken. Boeken en tijdschriften hebben alvast onderzoeksperspectieven geopend die tot dusver weinig of niet aan bod waren gekomen.

Het CegeSoma wil u graag laten kennismaken met een aantal van die publicaties en hun auteurs op 19 november 2018 van 9.15 tot 13.15 u.

Sommige van hun werken zijn de rechtstreekse neerslag van onderzoeksprojecten bij het Rijksarchief. Het event biedt een unieke gelegenheid om nieuwe kennis op te doen en in debat te treden met specialisten van de Groote Oorlog uit de drie taalgemeenschappen van ons land.

Inschrijven voor de presentaties, het debat en de receptie kan tot 14 november 2018 via deze [link](#).

Meer informatie bij isabelle.ponteville@arch.be

Publicaties over de Groote Oorlog aan het eind van de herdenkingen. Balans en vooruitzichten.

CegeSoma, 19 november 2018 van 9.15 tot 13.15 u.

Programma

9.15 u. Onthaal door Chantal Kesteloot, hoofd publieksgeschiedenis van het CegeSoma / Rijksarchief

Voorstelling van de publicaties door de auteurs (in hun respectievelijke taal)

9.30-10.15 u. ♦ Antoon Vrints en Martin Schoups, *De Overlevenden. De Belgische oud-strijders tijdens het interbellum*, Antwerpen, Polis, 2018.

♦ Benoît Majerus en Anne Roekens, *Vulnérables. Les patients psychiatriques en Belgique (1914-1918)*, Namen, Presses Universitaires de Namur, 2018.

♦ Enika Ngongo, Bérengère Piret & Nathalie Tousignant (dir.), Themanummer 'Congo at War', in *Journal of Belgian History*, XLVIII, 2018, 1-2.

- 10.15-11.10 u.**
- ◊ Laurence van Ypersele, Geneviève Warland, Michael Amara (dir.), « La Belgique et la Grande Guerre », in *Guerres mondiales et conflits contemporains*, 2018.
 - ◊ Geneviève Warland (dir.), *Experience and Memory of the First World War in Belgium*, Münster, Waxmann Verlag, verschijnt begin 2019.
 - ◊ Emmanuel Debruyne, « Femmes à boches ». *Occupation du corps féminin, dans la France et la Belgique de la Grande Guerre*, Parijs, Les Belles Lettres, 2018.
 - ◊ Emmanuel Debruyne, James Connolly, Elise Julien en Matthias Meirlaen (dir.), *En territoire ennemi. Expériences d'occupation, transferts, héritages (1914-1949)*, Rijssel, Presses Universitaires du Septentrion, 2018.

11.10-11.40 u. Koffiepauze

- 11.40-12.25 u.**
- ◊ Chantal Kesteloot en Laurence van Ypersele (dir.), *Du café liégeois au soldat inconnu. La Belgique et la Grande Guerre*, Brussel, Racine, 2018.
 - ◊ Pierre Lierneux en Natasja Peeters (red.), *De Groot Oorlog voorbij. België 1918-1928*, Leuven, Lannoo, 2018.
 - ◊ Herbert Ruland, *Der Erste Weltkrieg und die Menschen im Vierländerland. Leiden und Leben der Bevölkerung vor, während und nach dem Krieg*, Eupen, Grenz-Echo Verlag, 2018.
- 12.25-13.15 u.** Debat : 2018 en daarna? Welke zijn de mogelijke onderzoekspistes?
Deelnemers : Pierre-Alain Tallier, Laurence van Ypersele en Antoon Vrints.
Moderator : Dominiek Dendooven.
- 13.15 u.** Receptie

1918-2018. Vier jaar oorlog met een impact van een eeuw

In november 1918 zwijgen eindelijk de kanonnen. Maar daarmee is het verhaal niet af: de wereld is definitief veranderd, is onzeker geworden en moet opnieuw worden uitgedacht.

Op dat ogenblik begint volgens Eric Hobsbawm de "korte twintigste eeuw", een concept dat door talrijke historici werd overgenomen.

Om deze complexe periode te schetsen publiceert Le Vif/L'Express een speciaal themanummer dat werd gecoördineerd door Chantal Kesteloot en Laurence van Ypersele.

Zij deden op hun beurt beroep op 31 geschiedkundigen van alle universiteiten van beide Belgische gemeenschappen om voor het grote publiek een aantal uitdagingen van die tijd uiteen te zetten.

Bij elke tekst horen een of meerdere zorgvuldig uitgekozen illustraties die tevens getuigen van de rijkdom van de collecties van de federale instellingen. Onderwerpen die aan bod komen zijn onder meer de militaire uitdagingen, de spanningen en verworvenheden van de naoorlogse periode, de internationale en maatschappelijke gevolgen van het conflict, enz.

De publicatie bevat tot slot een aantal bijdragen over de herinnering aan de oorlog en het keerpunt van "100 jaar Grote Oorlog".

De publicatie getuigt ook duidelijk van een nieuwe trend in de geschiedschrijving. Het onderzoek rond WO I dateert weliswaar van vóór de herdenking, maar sinds de honderdste verjaardag werden nog nooit zoveel onderzoeksprojecten aan het conflict gewijd. Meer dan dertig jonge historici schreven of schrijven een doctoraatsverhandeling die geheel of gedeeltelijk gaat over de Grote Oorlog, en dat is nooit eerder gezien!

Het themanummer wil ons ook doen nadenken over een aantal vraagstukken en problemen.

In hoeverre heeft de bijzondere ervaring van de Grote Oorlog een diepgaande impact gehad op de Belgische samenleving? Hoe heeft de bijna volledige bezetting van het grondgebied vorm gegeven aan specifieke herinneringen aan het conflict?

De geschiedenis van WO I stopt uiteraard niet aan onze grenzen: door de koloniale dimensie en de vredesverdragen heeft de Grote Oorlog ook op andere vlakken voor een omwenteling gezorgd.

Kortom, het gaat over een verhaal, een ervaring en de veelzijdige herinneringen eraan die absoluut noodzakelijk zijn om de complexe geschiedenis van ons kleine landje te kunnen bevatten.

◀ [Terug](#) ▶